

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σωτηρία Τζιβινίκου

Νεοελληνική Γλώσσα Δ' Δημοτικού
**ΣΤΙΣ ΓΕΙΤΟΝΙΕΣ
ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ**
Τετράδιο Εργασιών
1^ο τεύχος

Νεοελληνική γλώσσα

Στις γειτονιές της Γλώσσας

Δ' Δημοτικού

Τετράδιο Εργασιών

1^ο τεύχος

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Συντονιστής/Αξιολογητής

Αξιολογήτρια

Αξιολογήτρια

Τεχνικός Εμπειρογνώμονας

Επικουρικός Εμπειρογνώμονας

**Υπεύθυνος του μαθήματος/γνωστικού
αντικειμένου στο πλαίσιο της Πράξης**

Γεωργίου Χρήστος, *Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός*

Μαρκογιαννάκη Αικατερίνη, *Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός*

Τσελεπή-Κωστίκα Ευαγγελία, *Σύμβουλος Εκπαίδευσης*

Σολάκης Δημήτριος, *Πτυχιούχος Πληροφορικής*

Σταυριανού Ειρήνη, *Πτυχιούχος Τεχνολογίας
Γραφιστικών Τεχνών*

Αθανάσιος Γιαννίκας, *Σύμβουλος Α΄ ΙΕΠ, Μέλος
της Επιστημονικής Ομάδας Έργου (ΕΟΕ) της Πράξης*

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σπυρίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνη Πράξης

Πολυξένη Μπίλλα

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής
Προϊσταμένη Τμήματος Β΄ Προγραμμάτων Σπουδών και Εκπαιδευτικού Υλικού

Αναπληρώτρια Υπεύθυνη Πράξης

Άννα-Αικατερίνη Λυκούρη

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

Σωτηρία Τζιβινίκου

Νεοελληνική γλώσσα

Στις γειτονιές της Γλώσσας

Δ΄ Δημοτικού

Τετράδιο Εργασιών 1^ο τεύχος

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Συγγραφέας

Σωτηρία Τζιβινίκου, Ph.D. Επίκουρη Καθηγήτρια
Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Συμβολή στην ανάπτυξη του πρωτογενούς
εκπαιδευτικού υλικού

Πολυξένη Σαμαρά *Φιλολόγος, Εκπαιδευτικός*
Β/θμιας Εκπαίδευσης

Παρασκευή Γρηγοριάδου *Εκπαιδευτικός*
Α/θμιας Εκπαίδευσης

Εικονογράφηση/Γραφιστική Επιμέλεια

Σπυριδούλα Μπέσσα *MEd Υπ. Διδάκτορας Φιλολόγος*

Ιωάννα Βαριά, Γραφίστρια - Εικονογράφος

Σελιδοποίηση

Αικατερίνη Γιαννίτση, Γραφίστρια

Ιωάννα Βαριά, Γραφίστρια - Εικονογράφος

Φιλολογική Επιμέλεια

Μπέσσα Σπυριδούλα, MEd Υπ. Διδάκτορας Φιλολόγος

Υπεύθυνη του μαθήματος
κατά τη συγγραφή

Σωτηρία Τζιβινίκου, Ph.D. Επίκουρη Καθηγήτρια
Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Προεκτυπωτικές Εργασίες

Readnet Publications IKE

Πνευματικά Δικαιώματα Κειμένων

Το παρόν διδακτικό πακέτο διατίθεται αποκλειστικά για χρήση στα σχολεία, σύμφωνα με τους όρους που θα καθοριστούν από το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού. Τα κείμενα που περιλαμβάνονται σε αυτό, προέρχονται από τις εξής πηγές:

Κείμενα με αναφερόμενη πηγή και προέλευση. Ορισμένα κείμενα έχουν αντληθεί από δημοσιευμένες πηγές. Για αυτά τα κείμενα αναφέρεται η πηγή και η προέλευσή τους, και η χρήση τους γίνεται σύμφωνα με τους όρους πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν για τις πηγές αυτές.

Διασκευές δημοσιευμένων κειμένων από τη συγγραφική ομάδα. Η συγγραφική ομάδα έχει διασκευάσει κείμενα που προέρχονται από δημοσιευμένες πηγές, με στόχο την προσαρμογή τους στις ανάγκες του παρόντος διδακτικού έργου. Για τα διασκευασμένα κείμενα αναφέρεται πάντα η αρχική πηγή και προέλευση, ενώ η διασκευή καλύπτεται από τα δικαιώματα της παρούσας έκδοσης.

Πρωτότυπα κείμενα της συγγραφικής ομάδας. Τα υπόλοιπα κείμενα έχουν αναπτυχθεί εξ ολοκλήρου από τη συγγραφική ομάδα για τις ανάγκες του παρόντος έργου. Τα πρωτότυπα κείμενα προστατεύονται από τη νομοθεσία περί πνευματικής ιδιοκτησίας, και οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή χρήση τους επιτρέπεται μόνο για τους σκοπούς του έργου.

Πνευματικά Δικαιώματα Εικόνων

Οι εικόνες που περιλαμβάνονται σε όλα τα τεύχη του παρόντος διδακτικού πακέτου έχουν χρησιμοποιηθεί σύμφωνα με τους όρους χρήσης και τις άδειες που παρέχονται από τις πηγές τους. Συγκεκριμένα:

Οι εικόνες που έχουν αντληθεί από τη βιβλιοθήκη του Canva.com ενσωματώνονται στο παρόν έργο με βάση τους όρους άδειας χρήσης που προβλέπονται από την πλατφόρμα. Το έργο συμμορφώνεται με την πολιτική εμπορικής και μη εμπορικής χρήσης όπως αναφέρεται στον επίσημο ιστότοπο του Canva.com.

Οι εικόνες που έχουν αντληθεί από τη βιβλιοθήκη του Freerik.com έχουν αποκτηθεί και χρησιμοποιούνται σύμφωνα με την άδεια χρήσης της πλατφόρμας. Όπου απαιτείται, αναφέρονται οι δημιουργοί, όπως προβλέπεται από την άδεια χρήσης.

Οι εικόνες που έχουν αντληθεί από ανοιχτές πηγές στο διαδίκτυο χρησιμοποιούνται μόνο εφόσον συνοδεύονται από σαφή άδεια χρήσης που επιτρέπει τη χρήση τους για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Έχει καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση με τους όρους χρήσης τους. Σε περίπτωση που κάποια εικόνα παραβιάζει δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, η χρήση της δεν είναι εσκεμμένη και θα αφαιρεθεί άμεσα κατόπιν σχετικής ειδοποίησης.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΕΙΚΟΝΑ/ΚΕΙΜΕΝΟ

ΗΧΗΤΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ

VIDEO

ΑΣΚΗΣΗ/ΛΥΣΗ ΑΣΚΗΣΗΣ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

ΓΛΩΣΣΑΡΙ/ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ

ΕΦΑΡΜΟΓΗ

ΠΑΙΧΝΙΔΙ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1

Γη, μια απέραντη
γειτονία
Σελ. 9

ΔΥ1: Περιβαλλοντική συνείδηση.
ΔΥ2: Η κλιματική αλλαγή.
ΔΥ3: Η σημασία της ανακύκλωσης.
ΔΥ4: Επανάληψη: Προστατεύοντας τη Γη μας.

2

Διαφορετικότητα
Σελ. 27

ΔΥ1: Τι είναι η διαφορετικότητα;
ΔΥ2: Η διαφορετικότητα ως πηγή δύναμη.
ΔΥ3: Αντιμετωπίζοντας τις διακρίσεις.
ΔΥ4: Επανάληψη: Η δύναμη της διαφορετικότητας.

3

Πολιτισμός
Σελ. 47

ΔΥ1: Γνωρίζοντας την κληρονομιά μας.
ΔΥ2: Μνημεία παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς.
ΔΥ3: Η πολιτιστική κληρονομιά στην καθημερινή ζωή.
ΔΥ4: Επανάληψη: Προστατεύοντας την κληρονομιά μας.

4

Τέχνη
Σελ. 65

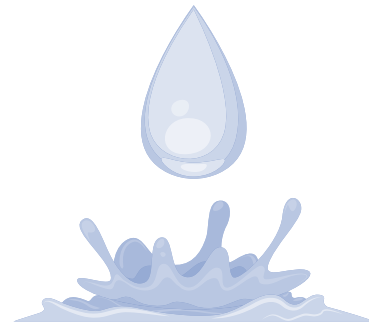
ΔΥ1: Εισαγωγή στις μορφές τέχνης.
ΔΥ2: Η τέχνη στη σύγχρονη ζωή.
ΔΥ3: Δημιουργώντας με την τέχνη.
ΔΥ4: Επανάληψη: Η τέχνη ως κομμάτι της ζωής μας.

1

ΓΗ: ΜΙΑ ΑΠΕΡΑΝΤΗ ΓΕΙΤΟΝΙΑ

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΑΣ ΜΗΝ ΠΟΥΜΕ ΤΟ ΝΕΡΟ... ΝΕΡΑΚΙ

Το νερό είναι ένας από τους πιο πολύτιμους πόρους στη Γη. Χωρίς νερό, δε θα υπήρχε ζωή. Είναι απαραίτητο για την υγεία μας, την καλλιέργεια τροφίμων και την καθαριότητα. Αν συνεχίσουμε να σπαταλάμε τόσο νερό, σύντομα θα αντιμετωπίσουμε σοβαρά προβλήματα λειψυδρίας. Γι' αυτό, οι ειδικοί μας συμβουλεύουν:

1. Να χρησιμοποιείτε το νερό με φειδώ, όπως για παράδειγμα να κλείνετε τη βρύση όταν πλένετε τα δόντια σας ή λούζεστε. Να σταματάτε τη ροή του λάστιχου όταν πλένετε το μπαλκόνι, για να μη χάνεται άσκοπα πολύτιμο νερό.
2. Να φυτεύετε δέντρα όπου μπορείτε και να προστατεύετε τα υπάρχοντα δάση, για να βοηθάτε να διατηρηθούν γεμάτες οι υπόγειες δεξαμενές με νερό (υδροφόροι ορίζοντες) για εμάς και για τις μελλοντικές γενιές.

Συγγραφική ομάδα

Ατομική εργασία - χαμηλής δυσκολίας

Βάλε Π σε όποιες προτάσεις δείχνουν προτροπή (δηλαδή έχουν ρήμα σε υποτακτική)

Το νερό είναι απαραίτητο για την καθαριότητα.

.....

Να χρησιμοποιείτε το νερό με φειδώ.

.....

Να σταματάτε τη ροή του λάστιχου.

.....

Ας προστατεύσουμε τα δάση μας.

.....

Θα αντιμετωπίσουμε προβλήματα στην υγεία μας.

.....

Ομαδική εργασία - διαφοροποιημένη

Σε ποια έκκληση βρίσκονται τα υπογραμμισμένα ρήματα του παρακάτω κειμένου;

Να τα γράψεις παρακάτω και να τα μεταφέρεις στο β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής στον χρόνο που βρίσκονται, όπως στο παράδειγμα.

Η βιοποικιλότητα είναι ο πλούτος της ζωής στη Γη. Αν προστατεύουμε τα ζώα και τα φυτά θα ζήσουμε σε έναν υγιή πλανήτη. Αν δεν καταστρέφουμε τα δάση, θα έχουν όλοι οι οργανισμοί χώρο για να ζήσουν.

Χρειάζεται να μαθαίνουμε για τη βιοποικιλότητα και να σεβόμαστε το περιβάλλον. Ας σκεφτούμε πώς μπορούμε να βοηθήσουμε τη φύση:

- Να φυτεύουμε δέντρα για να δημιουργήσουμε περισσότερους χώρους για τα ζώα και τα φυτά.
- Να μαζεύουμε τα σκουπίδια στη φύση για να προστατεύουμε τα ζώα που ζουν εκεί.
- Να ανακυκλώνουμε για να μειώσουμε τα απόβλητα.
- Ας χρησιμοποιούμε λιγότερο νερό για να εξοικονομήσουμε πόρους για όλα τα ζωντανά πλάσματα.
- Αν όλοι προσπαθήσουμε, να κάνουμε τη διαφορά και να προστατεύσουμε τη βιοποικιλότητα για τις επόμενες γενιές.

ΡΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΡΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ (β' ενικό)
αν προστατεύουμε	(εσύ) προστάτεψε

Ομαδική εργασία - διαφοροποιημένη

Στις παραπάνω προτάσεις υπάρχουν σύνθετες λέξεις, όπως η βιοποικιλότητα. Βρείτε στο λεξιλόγιο σύνθετες λέξεις σχετικές με το περιβάλλον και γράψτε τις εδώ.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ομαδική εργασία - διαφοροποιημένη

Στη συνέχεια, διαλέξτε τρεις από αυτές και με τη βοήθεια του σχολικού λεξικού μας, γράψτε μία πρόταση για την κάθε μία από αυτές.

1^η λέξη:

.....

.....

2^η λέξη:

.....

.....

3^η λέξη:

.....

.....

Ατομική εργασία

Να συμπληρώσετε τα ρήματα του παρακάτω πίνακα στο β' ενικό και β' πληθυντικό πρόσωπο, στην υποτακτική και προστακτική ενεστώτα και αορίστου, όπως το παράδειγμα.

Οριστική	Υποτακτική Ενεστώτα	Υποτακτική Αορίστου	Προστακτική Ενεστώτα	Προστακτική Αορίστου
άφησα	να αφήνεις να αφήνετε	να αφήσεις να αφήσετε	άφηνε αφήνετε	άφησε αφήστε
έλιωσε				
γεμίζουν				
παίζουν				

Ομαδική εργασία - διαφοροποιημένη

Να ξαναγράψετε τις παρακάτω προτάσεις βάζοντας τα ρήματα στο β' πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής και της προστακτικής στον ίδιο χρόνο, όπως στο παράδειγμα.

1. Πλένουμε τα χέρια μας πριν από το φαγητό.

Να πλένετε τα χέρια σας πριν από το φαγητό.

Πλένετε τα χέρια σας πριν από το φαγητό.

2. Όλοι μαζί βοηθούμε στη διατήρηση της ζωής στον πλανήτη μας.

.....

3. Χρησιμοποιούμε τα μέσα μαζικής μεταφοράς.

.....

4. Καταναλώνουμε βιολογικά προϊόντα.

.....

Ομαδική εργασία σε дуάδες (αυξημένης δυσκολίας)

Ξαναγράψε τις παρακάτω προτάσεις μετατρέποντας την έγκλιση των ρημάτων σε οριστική, υποτακτική ή προστακτική, στον ίδιο χρόνο και στο ίδιο πρόσωπο.

α) Οριστική: Διασκεδάσατε και χορέψατε μέχρι το πρωί.

Υποτακτική: .....

Προστακτική: .....

β) Οριστική: Επιλέξατε τους σωστούς φίλους.

Υποτακτική: .....

Προστακτική: .....

γ) Οριστική: Ενώσατε τα χέρια και είδατε πόσο πιο όμορφος είναι ο κόσμος.

Υποτακτική: .....

Προστακτική: .....

Ατομική εργασία

Κύκλωσε την έγκλιση του υπογραμμισμένου ρήματος.

Αν συνεχίσουμε να σπαταλάμε νερό, σύντομα θα αντιμετωπίσουμε σοβαρά προβλήματα λειψυδρίας.

α) Οριστική

β) Υποτακτική

γ) Προστακτική

Ας μην αφήνουμε τη βρύση ανοιχτή όταν πλένουμε τα δόντια μας.

α) Οριστική

β) Υποτακτική

γ) Προστακτική

Ατομική εργασία

Συμπλήρωσε τα κενά με τα ρήματα της παρένθεσης στη σωστή έγκλιση, όπως στο παράδειγμα.

1. Ελπίζω να **έρθεις** (έρχομαι) στο πάρτι το Σάββατο. ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ
2. Μην ..... (πετάω) τα σκουπίδια στον δρόμο.
3. Αν ..... (προσπαθώ), θα τα καταφέρεις.
4. Ας ..... (παίρνω) μια απόφαση όλοι μαζί.
5. Πρέπει να ..... (διαβάζω) τα μαθήματά σου κάθε μέρα.
6. Εσείς ..... (καθαρίζω) το δωμάτιό σας κάθε Κυριακή.
7. Μην ..... (ξεχνάω) να κλείσεις το φως όταν βγαίνεις από το δωμάτιο.
8. Θα ..... (μαγειρεύω) μαζί για το οικογενειακό δείπνο την Κυριακή.
9. Είναι σημαντικό να ..... (τρέχω) για την υγεία σου.
10. Ας ..... (ξεκινάω) το ταξίδι μας νωρίς το πρωί.

Ομαδική εργασία - διαφοροποιημένη, στην ολομέλεια της τάξης

Αναγνωρίστε την έγκλιση του υπογραμμισμένου ρήματος και μετατρέψτέ το στο γ' ενικό και γ' πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής του Αορίστου, όπως στο παράδειγμα:

1. Σκεφτείτε και άλλους τρόπους να μειώσετε την κατανάλωση νερού στο σπίτι.

Έγκλιση: **υποτακτική**

γ' ενικό πρόσωπο: **να μειώσει**

γ' πληθυντικό πρόσωπο: **να μειώσουν**

2. Ελπίζω να έρθω στο πάρτι το Σάββατο.

Έγκλιση: .....

γ' ενικό πρόσωπο: .....

γ' πληθυντικό πρόσωπο: .....

3. Μην πετάς τα σκουπίδια στον δρόμο.

Έγκλιση: .....

γ' ενικό πρόσωπο: .....

γ' πληθυντικό πρόσωπο: .....

4. Αν προσπαθήσεις, θα τα καταφέρεις.

Έγκλιση: .....

γ' ενικό πρόσωπο: .....

γ' πληθυντικό πρόσωπο: .....

5. Ας πάρουμε μια απόφαση όλοι μαζί.

Έγκλιση: .....

γ' ενικό πρόσωπο: .....

γ' πληθυντικό πρόσωπο: .....

Ατομική εργασία

Να ξαναγράψεις την κάθε πρόταση στις άλλες δύο εγκλίσεις του ίδιου χρόνου και στο ίδιο πρόσωπο με την αρχική, όπως στο παράδειγμα.

(Οριστική) **Βάζεις τις μπίλιες στο κουτί.**

(Υποτακτική) **Να βάζεις τις μπίλιες στο κουτί.**

(Προστακτική) **Βάλε τις μπίλιες στο κουτί.**

(Οριστική) Μαγειρεύεις το φαγητό προσεκτικά.

(Υποτακτική) .....

(Προστακτική) .....

(Οριστική) Κολλάτε τις πούλιες στο χαρτόνι.

(Υποτακτική) .....

(Προστακτική) .....

(Οριστική) Χρωματίζετε πράσινα τα φύλλα.

(Υποτακτική) .....

(Προστακτική) .....

(Οριστική) Κόψατε εικόνες από περιοδικά.

(Υποτακτική) .....

(Προστακτική) .....

(Οριστική) Ακούμπησε το παλτό σου στην καρέκλα.

(Υποτακτική) .....

(Προστακτική) .....

Ατομική εργασία

Διάβασε τις παρακάτω προτάσεις και σημείωσε αν είναι σωστές ή λάθος, προσέχοντας την ορθογραφία στην κατάληξη των υπογραμμισμένων ρημάτων (-τε ή -ται).

Πλένετε τα χέρια σας πριν από το φαγητό.

Σωστό

Λάθος

Η πόρτα κλείνεται κάθε βράδυ στις 10:00.

Σωστό

Λάθος

Τρέχετε στο πάρκο κάθε πρωί για άσκηση.

Σωστό

Λάθος

Το φαγητό ετοιμάζεται από τη μαμά μου κάθε μέρα.

Σωστό

Λάθος

Εσείς διδάσκειται μαθηματικά κάθε Δευτέρα.

Σωστό

Λάθος

Η ταινία παρακολουθείτε από όλους τους μαθητές.

Σωστό

Λάθος

Εσείς παίρνετε το λεωφορείο για το σχολείο κάθε πρωί.

Σωστό

Λάθος

Σκουπίζετε τα παπούτσια σας στο χαλάκι.

Σωστό

Λάθος

Το θέατρο θεωρείτε πολύ σημαντικό είδος τέχνης.

Σωστό

Λάθος

Ατομική εργασία

Αν συμπληρώσεις σωστά τις καταλήξεις -υστε, -ηστε ή -ειστε, θα ξεκλειδώσεις τις μαγικές φράσεις που σώζουν τον πλανήτη μας!

Κλ..... τη βρύση όταν δεν τη χρειάζεστε.

Δημιουργ..... μία πιο πράσινη πόλη.

Βοηθ..... μας να συνεισφέρουμε στην προστασία της φύσης.

Εξοικονομ..... ενέργεια!

Δακρ..... όταν βλέπετε δάση να καίγονται και κινητοποι..... όσους περισσότερους μπορείτε για την προστασία τους.

Ατομική εργασία

Συμπλήρωσε σωστά τις καταλήξεις -αι ή -ε.

Να χρησιμοποιείτ..... το πλυντήριο πιάτων μόνο όταν είναι γεμάτο.

Να χαμηλώνετ..... τον θερμοστάτη το χειμώνα.

Το χαρτί ανακυκλώνετ.....

Πρέπει όλοι να σεβόμαστ..... τη φύση και να διαχωρίζουμ..... τα απορρίμματα μας.

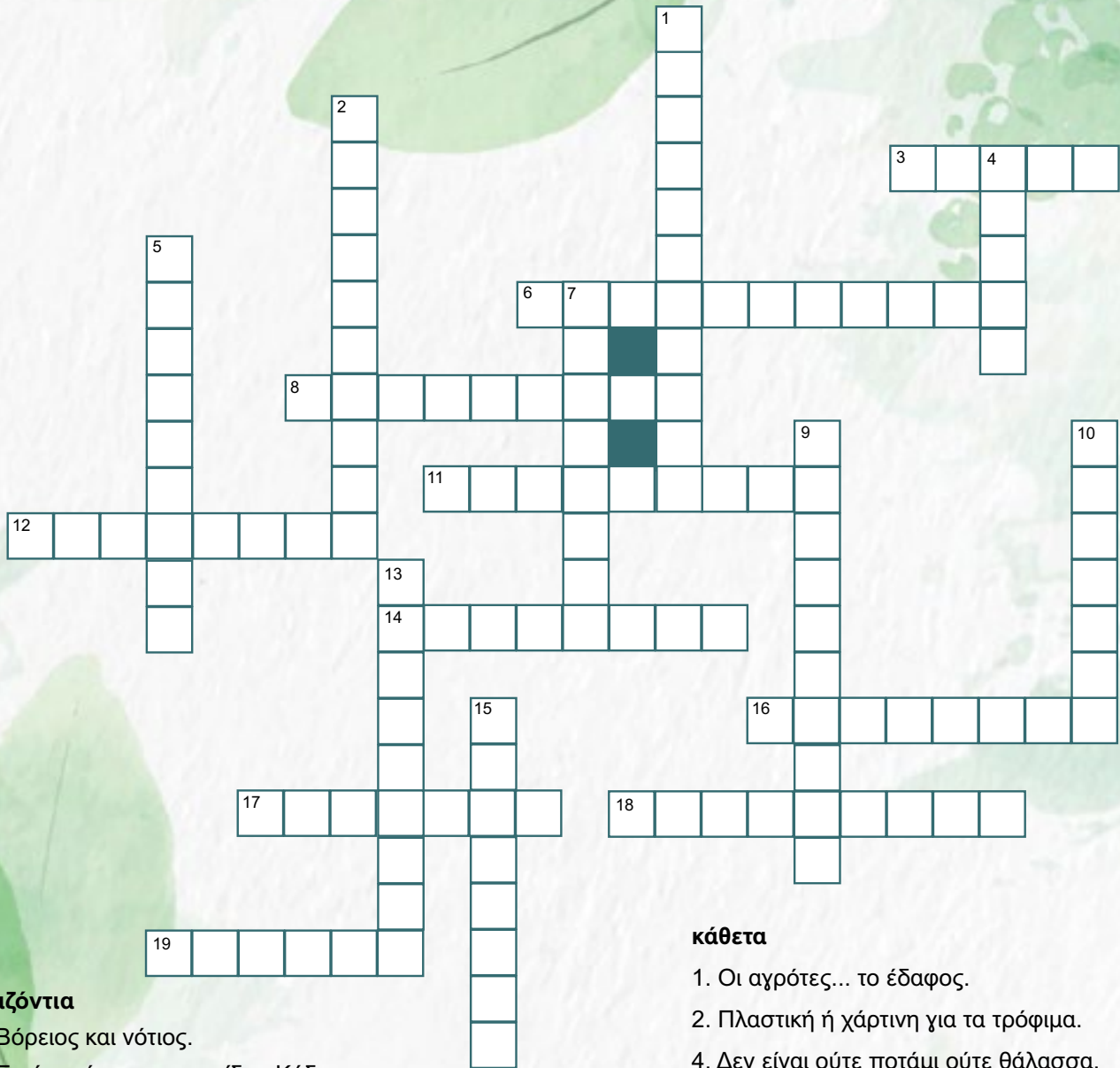
Εγώ χαίρομ..... να μετακινούμ..... καθημερινά στην πόλη με σεβασμό στο περιβάλλον.

ΛΕΞΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Ομαδική εργασία στην ολομέλεια της τάξης

Συμπληρώστε τα κουτάκια του σταυρόλεξου, απαντώντας στις προτάσεις. Προσέξτε να τοποθετήσετε σωστά τις λέξεις στις οριζόντιες και κάθετες θέσεις, σύμφωνα με τον αριθμό τους.

οριζόντια

3. Βόρειος και νότιος.
6. Εκεί πετάμε τα σκουπίδια. Κάδος...
8. Παράγεται από τα αυτοκίνητα και μολύνει το περιβάλλον.
11. Τα εργοστάσια... την ατμόσφαιρα.
12. Μετά από δυνατή βροχή, γεμίζουν οι δρόμοι με νερό.
14. Αυτά που μένουν από το φαγητό.
16. Άρης, Αφροδίτη, Ερμής, Γη.
17. ...Κατρίνα.
18. Ένα βουνό που βγάζει λάβα.
19. Έκταση με άμμο όπου δεν βρέχει ποτέ. Είναι και η Σαχάρα.

κάθετα

1. Οι αγρότες... το έδαφος.
2. Πλαστική ή χάρτινη για τα τρόφιμα.
4. Δεν είναι ούτε ποτάμι ούτε θάλασσα.
5. Κλείστε τις ηλεκτρικές συσκευές, αν δεν τις χρειάζεστε. Κάντε... στο ηλεκτρικό ρεύμα.
7. Καίγονται τα δάση!
9. Δεν πετάμε τα πλαστικά στα σκουπίδια αλλά στην...
10. Κουνιέται η γη!
13. Μεγάλα κομμάτια πάγου.
15. Κάποια είδη ζώων είναι υπό...

Ομαδική εργασία στην ολομέλεια της τάξης

Διαβάστε τις προτάσεις και συμπληρώστε τα κενά με τις κατάλληλες λέξεις από την παρένθεση. Κάθε λέξη χρησιμοποιείται μόνο μία φορά.

(ρύπανση, μόλυνση, νέφος, οικοσύστημα, απόβλητα, αστικά λύματα, κάδους απορριμμάτων)

1. Η ..... του αέρα προκαλείται από τα καυσαέρια των αυτοκινήτων και των εργοστασίων.
2. Η ..... του νερού συμβαίνει όταν επιβλαβείς ουσίες εισέρχονται σε αυτό.
3. Το ..... είναι ένα φαινόμενο που προκαλείται από τη συγκέντρωση καυσαερίων στην ατμόσφαιρα και κάνει τον ουρανό γκριζο.
4. Κάθε ..... είναι μία κοινότητα οργανισμών που ζουν μαζί σε ένα περιβάλλον.
5. Τα εργοστάσια παράγουν πολλά ....., τα οποία πρέπει να διαχειριζόμαστε σωστά.
6. Τα ..... είναι τα απόβλητα νερά που προέρχονται από τα σπίτια και τις πόλεις.
7. Πρέπει πάντα να ρίχνουμε τα σκουπίδια μας στους ..... για να διατηρούμε το περιβάλλον καθαρό.

Ομαδική εργασία - διαφοροποιημένη

Συμπληρώστε τα κενά με τις κατάλληλες λέξεις: οικοσύστημα, αποψίλωση, δενδροφύτευση, απορριμμάτων, διαφύλαξη, ανακύκλωση. Μπορείτε να συμβουλευτείτε το λεξικό σας.

Η ..... είναι μια από τις πιο σημαντικές δράσεις που μπορούμε να κάνουμε για την προστασία του περιβάλλοντος. Κάθε χρόνο, χιλιάδες τόνοι ..... καταλήγουν σε χωματερές, επιβαρύνοντας το ..... μας. Η σωστή διαχείριση των απορριμμάτων και η ..... των φυσικών πόρων είναι απαραίτητη για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας. Επιπλέον, η ..... των δασών επιδεινώνει το πρόβλημα, καθώς καταστρέφονται τα φυσικά καταφύγια για πολλά είδη φυτών και ζώων. Όταν όλοι μας συμμετέχουμε σε δράσεις όπως η ανακύκλωση και η ..... μπορούμε να συμβάλλουμε στη δημιουργία ενός πιο υγιούς και βιώσιμου πλανήτη.

Ατομική εργασία

Να διαγράψεις τη λέξη ή τις λέξεις που δεν ανήκει/-ουν στην ίδια οικογένεια με τις υπογραμμισμένες.

ΓράφωΘάλασσαΔέντροΠαιδί

Γραφή

Θαλασσόλυκος

Δεντρόφυτο

Παιχνίδι

Βράχος

Θαλασσινός

Δεντράκι

Παιδικός

Τραπέζι

Θάλαμος

Δένω

Παίρνω

Ομαδική εργασία στην ολομέλεια της τάξης

Για κάθε υπογραμμισμένη λέξη να βρεις τουλάχιστον τρεις λέξεις που να ανήκουν στην ίδια οικογένεια, όπως στο παράδειγμα.

Τα Νερά του Κόσμου

Στον πλανήτη μας υπάρχουν πολλά είδη νερών καθένα με τη δική του ζωή. Στα πολικά νερά, το νερό είναι πολύ κρύο και εκεί ζουν οι πολικές αρκούδες και οι φώκιες. Στα βάθη του ωκεανού, όπου το φως του ήλιου δεν φτάνει, βρίσκουμε περίεργα ψάρια που λάμπουν στο σκοτάδι. Στις λίμνες, όπως η λίμνη Βικτώρια, ζουν ψάρια και φυτρώνουν υδρόβια φυτά. Στα ποτάμια, όπως ο Αμαζόνιος, υπάρχουν κροκόδειλοι και πιράνχας, ενώ στις όχθες του φυτρώνουν τεράστια δέντρα. Κάθε είδος νερού φιλοξενεί διαφορετικά ζώα και φυτά, ανάλογα με τη θερμοκρασία, την ποσότητα φωτός και το είδος του νερού. Έτσι, ανακαλύπτουμε έναν θαυμαστό κόσμο γεμάτο ποικιλία και ζωή!

νερών: *νεράκι, νερωμένο, νερουλάς, νερώνω*

κρύο: .....

.....

φως: .....

.....

λάμπουν: .....

.....

ζουν: .....

.....

σκοτάδι: .....

.....

2

Η ΟΜΟΡΦΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Καταγράψτε τις ιδέες και τους στόχους σας. Τι θα περιλαμβάνει το ebook; Πώς θα βοηθήσει τους μαθητές του σχολείου σας;

Εξηγήστε γιατί το θεωρείτε σημαντικό. Πώς, δηλαδή θα βοηθήσει τους μαθητές να κατανοήσουν και να αποδεχθούν τη διαφορετικότητα; Πώς θα βελτιώσει την καθημερινότητα στο σχολείο;

Ζητήστε τι είδους βοήθεια χρειάζεστε από τον Διευθυντή π.χ. πρόσβαση σε υλικό και πηγές, την άδειά του για να πραγματοποιήσετε τη δράση.

Ζητήστε του να εξετάσει τις προτάσεις σας και ικανοποιήσει την επιθυμία σας.

(ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ)

Παρουσιάστε την εργασία σας στην ολομέλεια της τάξης.

Πληκτρολογήστε την επιστολή και βάλτε τη στην εφημερίδα του σχολείου σας (αν υπάρχει) ή ανεβάστε τη στην ιστοσελίδα του σχολείου.

Να επιλέξετε μία από τις παρακάτω εργασίες:

Ομαδική εργασία αυξημένης δυσκολίας

Έστω ότι στην περιοχή που ζεις δεν υπάρχει αστική συγκοινωνία. Γράψε μία επιστολή στον/στη δήμαρχο της πόλης σου για το θέμα αυτό.

Στην επιστολή σου θα τονίσεις τα εξής σημεία:

Τη δυσκολία που αντιμετωπίζετε καθημερινά για να πάτε στο σχολείο, σε φίλους ή σε δραστηριότητες χωρίς λεωφορείο.

Τους κινδύνους που αντιμετωπίζετε πηγαίνοντας με τα πόδια ή με το ποδήλατο, σε ιδιαίτερα επικίνδυνες διασταυρώσεις ή δρόμους.

Τον κίνδυνο για επιθέσεις από αγέλες αδέσποτων ζώων που κυκλοφορούν.

Ομαδική εργασία στην ολομέλεια της τάξης

Γράψτε μία επιστολή προς τον/τη δήμαρχο της πόλης σας, με την οποία να ζητάτε την αλλαγή χρήσης μιας αλάνας σε πάρκο με παιδική χαρά.

Στην επιστολή σας θα τονίσετε τα εξής σημεία:

Την τρέχουσα κατάσταση της αλάνας και τα προβλήματα που δημιουργούνται από τη χρήση της ως πάρκινγκ χωρίς τις ανάλογες προδιαγραφές.

Την ιδέα σας για τη δημιουργία παιδικής χαράς, αναφέροντας τα οφέλη για την κοινότητα (π.χ. χώρος παιχνιδιού για τα παιδιά, δημιουργία ασφαλούς περιβάλλοντος).

Την ανάγκη ενός χώρου πρασίνου για χαλάρωση, άθληση κλπ.

Να επιλέξετε μία από τις παρακάτω εργασίες:

Ατομική εργασία - χαμηλής δυσκολίας

Πληκτρολόγησε ό,τι λείπει από το email προς τον φίλο σου, όπου του ζητάς να λύσει κάποιο πρόβλημά σου σχετικά με ένα διαδικτυακό παιχνίδι.

Γεια σου [Όνομα Φίλου],

Ελπίζω να είσαι καλά! Χρειάζομαι τη βοήθειά σου για να .....

Προσπαθώ να μπω .....

Έχεις καμία ιδέα για το τι μπορεί να φταίει και πώς μπορώ να το διορθώσω;

Ευχαριστώ ..... ! Ανυπομονώ να .....

Ατομική εργασία - αυξημένης δυσκολίας

Στις διακοπές σου, στο σπίτι της γιαγιάς, βρήκες ένα αδέσποτο σκυλάκι. Γράψε ένα e-mail στους γονείς σου, που βρίσκονται για λίγες μέρες στο εξωτερικό, προσπαθώντας να τους πείσεις να το κρατήσετε. Μπορείς να προσθέσεις και ένα βίντεο ή μία φωτογραφία του.

ΑΣ ΘΥΜΗΘΟΥΜΕ ΠΟΤΕ ΒΑΖΟΥΜΕ ΔΥΟ ΤΟΝΟΥΣ ΣΕ ΜΙΑ ΛΕΞΗ...

Ατομική εργασία

Αλλάζω τις υπογραμμισμένες φράσεις με τις εξής λέξεις: μας, την, μου, σου, του. Κάνω τις απαραίτητες αλλαγές στους τόνους όταν χρειάζεται, όπως στο παράδειγμα.

Το δικό τους αυτοκίνητο είναι καινούριο.

Το αυτοκίνητό τους είναι καινούριο.

Τα δικά μας σχέδια είναι έτοιμα.

Τα δικά της ενδιαφέροντα είναι διαφορετικά από τα δικά σου.

Του έδωσε τα δικά του πουκάμισα να φορέσει.

Φώναξε αυτή να της δώσω κάτι.

Δεν αντέχω άλλο τα δικά σου στοιχεία.

Ατομική εργασία

Συμπληρώστε τα κενά χωρίζοντας τη λέξη της παρένθεσης εκεί που πρέπει ακολουθώντας τους κανόνες συλλαβισμού.

Στο απόσπασμα αυτό από το βιβλίο «Ο γύρος του κόσμου σε 80 μέρες» οι .....
 ..... (δυσκολίες) για τον Φιλέα Φογκ και τον Πασπαρτού συνεχίζονται. Για να φτά-
 σουν έγκαιρα στον προορισμό τους θα χρειαστεί να αγοράσουν τον .....
 ..... (μοναδικό) διαθέσιμο μεταφορέα, έναν... ελέφαντα. Οι .....
 ..... (διαπραγματεύσεις) με τον Ινδό ιδιοκτήτη του ελέφαντα ήταν .....
 ..... (σκληρές), όμως ο φοβερός Φιλέας Φογκ για άλλη μια φορά θα .....
 ..... (θριαμβεύσει). Χρειάστηκε, βέβαια, να ξοδέψει ένα εξωφρενικό .....
 ..... (ποσό), κάτι που έκανε τον Πασπαρτού να μονολογήσει: «Χρυσό τον .....
 ..... (πληρώσαμε) αυτόν τον ελέφαντα!»

Ιούλιος Βερν

Αναψε το δεύτερο. Μια μικρή φλόγα ξεπετάχτηκε και φώτισε για λίγο τον .....
 ..... (χώρο). Οι κόρες των ματιών μας άνοιξαν και τα μάτια αχόρταγα .....
 ..... (κοίταζαν) με δέος το φωτισμένο μέρος της σπηλιάς. Σταλαχτίτες .....
 ..... (κρέμονταν) σαν πολυέλαιοι από την οροφή και τα χρώματα της .....
 ..... (ώχρας) και του πράσινου διακοσμούσαν τα βράχια. Με το στόμα .....
 ..... (ανοιχτό) θαυμάζαμε το μεγαλείο της φύσης, όταν ακούστηκε πρώτα ένα
 παραπονεμένο κλάμα κι ύστερα ένα ανατριχιαστικό ουρλιαχτό. Το .....
 ..... (σπίρτο) έπεσε από το χέρι του Νικολή και το σκοτάδι μας έλουσε. Το μόνο που
 μπορούσαμε να κάνουμε εκείνη τη στιγμή ήταν να σφίγγει ο ένας το χέρι του άλλου. Στε-
κόμασταν ακίνητοι σαν αγάλματα. Ιδρώτας κυλούσε στο πρόσωπό μας.
 Ένας κόμπος στάθηκε στο λαιμό μας και μας έσφιγγε. Η .....
 ..... (αναπνοή) μας έγινε βαριά και τα πόδια μας καρφώθηκαν στο .....
 ..... (έδαφος).

Ατομική εργασία

Κάνε σωστά την αντιστοίχιση.

διατηρητέο	παροξύτονη
κεραμοσκεπή	οξύτονη
μάλλον	οξύτονη
ξεπερνώ	παροξύτονη
μολύβι	προπαροξύτονη
αριθμός	παροξύτονη
προβλήματα	οξύτονη
αφάνταστα	προπαροξύτονη

Ατομική εργασία

Διάβασε τις παρακάτω προτάσεις και αποφάσισε αν είναι σωστές ή λανθασμένες. Σημείωσε «Σ» για σωστό και «Λ» για λάθος.

1. Η λέξη «μαθητής» είναι οξύτονη. ( )
2. Η λέξη «πόλη» είναι προπαροξύτονη. ( )
3. Η λέξη «σχολείο» είναι παροξύτονη. ( )
4. Η λέξη «καλοκαίρι» είναι προπαροξύτονη. ( )
5. Η λέξη «φωνή» είναι οξύτονη. ( )
6. Η λέξη «γέφυρα» είναι προπαροξύτονη. ( )
7. Η λέξη «νερό» είναι παροξύτονη. ( )
8. Η λέξη «φωτογραφία» είναι προπαροξύτονη. ( )
9. Η λέξη «δάσκαλος» είναι οξύτονη. ( )
10. Η λέξη «κασέτα» είναι παροξύτονη. ( )

ΨΗΛΟΙ, ΚΟΝΤΟΙ ΜΑ ΟΛΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ...

Ο κόσμος μας είναι γεμάτος από ανθρώπους με διαφορετικά χαρακτηριστικά. Ένα από αυτά είναι το ύψος. Οι άνθρωποι μπορεί να είναι ψηλοί, κοντοί ή κάπου ενδιάμεσα και αυτή η ποικιλία προσθέτει στη μοναδικότητα και την ομορφιά του καθενός μας.

Στην πραγματικότητα, το ύψος δεν καθορίζει την αξία ή την ικανότητα ενός ατόμου. Για παράδειγμα, ο Ναπολέων Βοναπάρτης, ένας από τους πιο γνωστούς στρατηγούς της ιστορίας, δεν ήταν ιδιαίτερα ψηλός, αλλά ηγήθηκε μεγάλων στρατών και άφησε το σημάδι του στον κόσμο. Από την άλλη πλευρά, ο Μάικλ Τζόρνταν, ένας θρύλος του μπάσκετ, αξιοποίησε το ύψος του, μαζί με την αφοσίωση και την προπόνησή του, για να φτάσει στην κορυφή. Και οι δύο αυτοί άνθρωποι μας υπενθυμίζουν ότι η επιτυχία δεν εξαρτάται από το ύψος μας, αλλά από την προσπάθεια, το ταλέντο και το πάθος μας.

Είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι ο σεβασμός και η αποδοχή της διαφορετικότητας είναι βασικά στοιχεία για μια αρμονική κοινωνία. Αντί να κρίνουμε τους ανθρώπους από την εξωτερική τους εμφάνιση, πρέπει να εκτιμούμε τον χαρακτήρα, τις δεξιότητες και τις μοναδικές τους ικανότητες. Κάθε άτομο έχει τη δική του αξία και μπορεί να προσφέρει πολλά στην κοινωνία. Η πραγματική δύναμη και ομορφιά βρίσκονται μέσα μας και αντικατοπτρίζονται στις πράξεις μας.

Σαμαρά Πολυξένη

Η διαφορετικότητα στα ζώα

Ατομική εργασία

Αντιστοίχισε την κάθε λέξη με τη σημασία της.

αλληλεγγύη	Η θέση που έχει κανείς στον χώρο αλλά και το τι πιστεύει.
αυτοεκτίμηση	Η δυνατότητα να φτάσεις ή να χρησιμοποιήσεις κάτι.
προκατάληψη	Όταν βοηθά και στηρίζει ο ένας τον άλλον.
προσανατολισμός	Η αρνητική γνώμη που έχουμε από την αρχή για κάποιον ή κάτι χωρίς να εξετάσουμε τα πράγματα.
πεποίθηση	Η βαθιά γνώση του εαυτού μας.
αυτογνωσία	Η απόλυτη βεβαιότητα (σιγουριά) ότι αυτό που σκέφτομαι ισχύει.
πρόσβαση	Η εκτίμηση που τρέφει κανείς για τον εαυτό του.

Ατομική εργασία - χαμηλής δυσκολίας

Τοποθέτησε ένα Σ όταν η πρόταση είναι σωστή και Λ όταν είναι λανθασμένη.

1. Η αλληλεγγύη είναι όταν βοηθάμε τους φίλους μας μόνο όταν μας το ζητούν. ( )
2. Ο εκφοβισμός κάνει τους ανθρώπους να αισθάνονται άσχημα. ( )
3. Η αλληλοβοήθεια είναι όταν βοηθάμε χωρίς να περιμένουμε αντάλλαγμα. ( )
4. Η άδικη μεταχείριση είναι κάτι που πρέπει να κάνουμε όταν κάποιος δε μας αρέσει. ( )
5. Η αυτοεκτίμηση είναι να νιώθουμε καλά για τον εαυτό μας. ( )
6. Η προσωπικότητα είναι τα ψυχικά, πνευματικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά που έχει ένας άνθρωπος. ( )

Ομαδική εργασία - αυξημένης δυσκολίας

Διάβασε προσεκτικά κάθε πρόταση και διάλεξε τη σωστή λέξη από τις επιλογές που δίνονται στην παρένθεση. Στη συνέχεια, γράψε με κεφαλαία το αρχικό γράμμα της σωστής λέξης στο κενό αριστερά, για να συμπληρώσεις την ακροστιχίδα. Όταν ολοκληρώσεις την άσκηση, θα έχεις αποκαλύψει μια σημαντική λέξη για τις ανθρώπινες σχέσεις!

- ..... Η (**αγάπη / αρμονία / αλήθεια**) είναι το συναίσθημα που νιώθεις όταν φροντίζεις κάποιον χωρίς να περιμένεις αντάλλαγμα.
- ..... Όταν εκνευριζόμαστε, είναι σημαντικό να εκφράζουμε με ηρεμία τον (**τόνο / θυμό / λόγο**) για τον οποίο νιώσαμε έτσι.
- ..... Όταν συνεργαζόμαστε και ακούμε ο ένας τον άλλον, βρίσκουμε πιο εύκολα μια (**σκέψη / λύση / γνώμη**) στα προβλήματα.
- ..... Η (**δύναμη / ηρεμία / ανησυχία**) και η ψυχραιμία βοηθούν στην αποφυγή συγκρούσεων.
- ..... Ένας (**λογικός / βιαστικός / φωνακλός**) άνθρωπος προσπαθεί να λύσει τις διαφωνίες με επιχειρήματα, όχι με φωνές.
- ..... Με την (**απομάκρυνση / επιμονή / ομαδικότητα**) πετυχαίνουμε περισσότερα, γιατί όλοι προσφέρουν και συνεργάζονται.
- ..... Η (**φασαρία / υποστήριξη / συνεργασία**) με τους συμμαθητές μας, βοηθάει να λύνουμε πιο εύκολα κάθε δυσκολία που συναντούμε.
- ..... Με την (**ενσυναίσθηση / φιλία / καθοδήγηση**) προσπαθούμε να καταλάβουμε πώς νιώθει ο άλλος και όχι μόνο τι σκεφτόμαστε εμείς.
- ..... Η (**απόσταση / βοήθεια / επιλογή**) σε όποιον τη χρειάζεται δείχνει σεβασμό και φροντίδα.
- ..... Όταν (**χαιρόμαστε / αγνοούμε / αποδεχόμαστε**) τη διαφορετικότητα, χτίζουμε μια τάξη πιο δίκαιη και όμορφη για όλους.
- ..... (**Συζητάμε / Στηρίζουμε / Κριτικάρουμε**) ο ένας τον άλλον στις δύσκολες στιγμές, γιατί έτσι νιώθουμε ότι δεν είμαστε μόνοι.
- ..... Όταν (**αδιαφορούμε / κρατάμε / μοιραζόμαστε**) πράγματα και ιδέες, δείχνουμε ότι νοιαζόμαστε για τους άλλους.
- ..... (**Ονειρευόμαστε / Αγαπάμε / Αμφιβάλλουμε**) έναν κόσμο με δικαιοσύνη και σεβασμό για όλους.
- ..... Όταν αποδέχεσαι και αναγνωρίζεις τις διαφορές και τη μοναδικότητα των άλλων, σημαίνει ότι τους (**σεβείσαι / πιστεύεις / παρακολουθείς**).

Ατομική εργασία

Τόνισε σωστά τις παρακάτω λέξεις, γράψε τη συλλαβή που τονίζεται και στη συνέχεια το όνομα της τονισμένης συλλαβής (λήγουσα, παραλήγουσα ή προπαραλήγουσα).

Λέξη: πινακας

Τονισμένη λέξη: _____

Θέση συλλαβής: _____

Λέξη: φωτογραφική

Τονισμένη λέξη: _____

Θέση συλλαβής: _____

Λέξη: υπολογιστής

Τονισμένη λέξη: _____

Θέση συλλαβής: _____

Λέξη: μουσείο

Τονισμένη λέξη: _____

Θέση συλλαβής: _____

Λέξη: βιβλιοθήκη

Τονισμένη λέξη: _____

Θέση συλλαβής: _____

Λέξη: βιβλιοπωλείο

Τονισμένη λέξη: _____

Θέση συλλαβής: _____

Λέξη: εξετασεις

Τονισμένη λέξη: _____

Θέση συλλαβής: _____

Λέξη: αυτοκινητοδρόμος

Τονισμένη λέξη: _____

Θέση συλλαβής: _____

Λέξη: ελαιογραφία

Τονισμένη λέξη: _____

Θέση συλλαβής: _____

Ομαδική εργασία αυξημένης δυσκολίας

Συμπληρώστε το σταυρόλεξο επιλέγοντας τη σωστή λέξη από τη λίστα και γράψτε τις με κεφαλαία γράμματα.

αλληλεγγύη
βοήθεια
εκτίμηση
θέση

τρομοκράτης
συνεργασία
δικαιώματα
αποδοχή

αξίες
υποστήριξη
προκατάληψη
χαρακτηριστικά

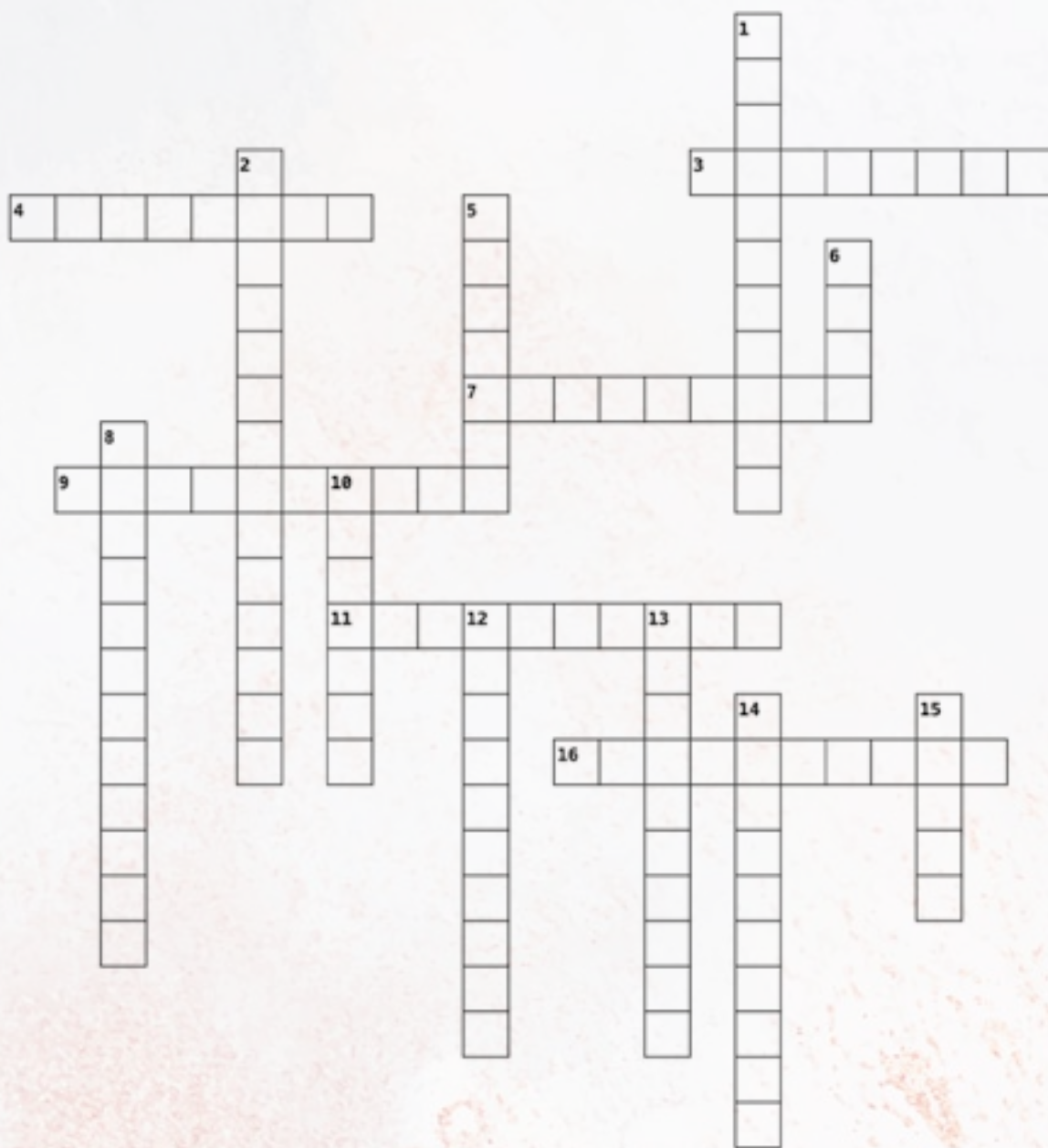
ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

Οριζόντια

3. Η βαθιά αναγνώριση της αξίας και των προσπαθειών ενός ατόμου.
4. Το δικαίωμα να μπαίνεις ή να χρησιμοποιείς κάτι όποτε χρειάζεσαι.
7. Όταν κάποια κατανοεί τι νιώθουν οι άλλοι.
9. Όταν πολλοί άνθρωποι δουλεύουν μαζί για έναν κοινό στόχο.
11. Οι θεμελιώδεις ελευθερίες και αξιώσεις που αναγνωρίζονται σε κάθε άνθρωπο.
16. Όταν είσαι δίπλα σε κάποιον/κάποια και τον/τη βοηθάς να τα καταφέρει.

ΚΑΘΕΤΑ

1. Όταν κρίνεις κάποιον χωρίς να τον γνωρίζεις πρώτα.
2. Τα γνωρίσματα της προσωπικής και κοινωνικής μας ταυτότητας.
5. Το να δίνεις κάτι ή να κάνεις κάτι για κάποιον όταν το χρειάζεται.
6. Το μέρος που βρίσκεσαι ή το πώς σκέφτεσαι για κάτι.
8. Να νιώθεις περήφανος/-η για τον εαυτό σου και όσα κάνεις.
10. Όταν δέχεσαι κάποιον/κάποια όπως είναι, χωρίς να τον/την αλλάξεις.
12. Όταν βοηθάμε ο ένας τον άλλον σε δύσκολες στιγμές.
13. Η συνειδητοποίηση των συναισθημάτων, των σκέψεων και των συμπεριφορών μας.
14. Όταν χρησιμοποιούμε γενικευμένους χαρακτηρισμούς για να κρίνουμε κάποιον/κάποια, χωρίς να γνωρίζουμε αν πραγματικά ισχύουν.
15. Τα σημαντικά πράγματα στη ζωή μας, όπως η ειλικρίνεια και η φιλία.

ΜΕΛΠΩ Η ΜΟΝΑΔΙΚΗ

Τη στολή του σχολείου έπρεπε να τη φοράνε όλα τα παιδιά. Ήταν μπλε και καφέ, χρώματα που για τη Μέλπω ήταν τα πιο άσχημα. «Δε θέλω να φορέσω τη στολή μου» τσακωνόταν με τη μαμά της κάθε πρωί.

Μια μέρα, η Μέλπω βρήκε ένα μπαούλο στην αποθήκη του σπιτιού και ανακάλυψε ένα τεράστιο κόκκινο καπέλο. «Αυτό θα το φορέσω αύριο στο σχολείο» αποφάσισε. Την επόμενη μέρα, όλα τα παιδιά φορούσαν καπέλα, αλλά ο Διευθυντής τα απαγόρευσε.

Η Μέλπω, πάλι, βρήκε τα πιο αστραφτερά γυαλιά και τα φόρεσε στο σχολείο, κάνοντας και πάλι εντύπωση. Όμως, και αυτά απαγορεύτηκαν. Τελικά, η Μέλπω βρήκε μια μοβ στέκα με χάντρες και την φόρεσε, κάνοντας όλα τα κορίτσια να τη μιμηθούν. Αλλά οι δάσκαλοι απαγόρευσαν και τις στέκες.

Η Μέλπω συνέχισε να προσπαθεί να ξεχωρίσει με διάφορους τρόπους, αλλά όλα απαγορεύονταν. Όσπου, μια μέρα πήγε στο σχολείο κανονικά ντυμένη. Η δασκάλα της την επαίνεσε και την κάλεσε να πει το μάθημα. Μα, μόλις άνοιξε το στόμα της η Μέλπω, όλοι έμειναν άφωνοι. Ήταν όντως διαφορετική και δεν μπορούσε να της το απαγορέψει κανείς. Γιατί πάνω στα δοντάκια της είχε βάλει τα πιο φανταχτερά και γυαλιστερά σιδεράκια, που έκαναν το χαμόγελό της να αστράφτει με υπερηφάνεια. Όλα τα βλέμματα ήταν στραμμένα πάνω της, γιατί ήταν μοναδική.

(Διασκευασμένο κείμενο) Μαρία Ρουσάκη

Ατομική εργασία

Στο παραπάνω κείμενο να βρεις οξύτονες, παροξύτονες και προπαροξύτονες λέξεις (έξι για την κάθε περίπτωση) και να τις γράψεις στη σωστή στήλη παρακάτω. Στην τελευταία στήλη να διαλέξεις και να συλλαβίσεις σωστά έξι από αυτές που έγραψες.

ΟΞΥΤΟΝΗ	ΠΑΡΟΞΥΤΟΝΗ	ΠΡΟΠΑΡΟΞΥΤΟΝΗ	ΣΥΛΛΑΒΙΣΜΟΣ

3

**ΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ
ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ:
ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ ΠΑΡΟΝ**

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Ομαδική εργασία - διαφοροποιημένη

Βρείτε αν οι υπογραμμισμένες λέξεις είναι υποκείμενο, αντικείμενο ή κατηγορούμενο και γράψτε τις στην κατάλληλη στήλη.

Οι αρχαίοι Έλληνες αγαπούσαν πολύ τη μουσική. Μάλιστα θεωρούσαν ότι ο Απόλλωνας προστάτευε τη μουσική και τον φαντάζονταν συχνά να παίζει τη λύρα του. Φρόντιζαν κάθε συμπόσιο να περιλαμβάνει μουσική, για να διασκεδάζουν οι προσκεκλημένοι. Οι Σπαρτιάτες είχαν δημιουργήσει στρατιωτικούς παιάνες. Η μουσική έπαιζε σπουδαίο ρόλο. Με αυτή έφτιαχναν ύμνους, για να ψάλουν το μεγαλείο των θεών. Η μουσική ήταν απαραίτητο στοιχείο του εκπαιδευτικού προγράμματος όλων των εποχών.

Υποκείμενο	Αντικείμενο	Κατηγορούμενο

Ατομική εργασία - αυξημένης δυσκολίας

Να κυκλώσεις τα υποκείμενα και να υπογραμμίσεις τα αντικείμενα στις παρακάτω προτάσεις.

1. Η θεά Αθηνά προστάτευε την πόλη της Αθήνας.
2. Οι μαθητές επισκέφτηκαν το μουσείο της Ακρόπολης.
3. Ο καθηγητής εξήγησε την ιστορία του Παρθενώνα.
4. Το να επισκεφθεί κανείς την Ακρόπολη είναι μια αξέχαστη εμπειρία.
5. Αυτή θαυμάζει τα αρχαία μνημεία κάθε φορά που τα επισκέπτεται.

Ατομική εργασία - χαμηλής δυσκολίας

Συμπλήρωσε τα αντικείμενα στις παρακάτω προτάσεις με βάση το νόημα της πρότασης. Διάλεξε από αυτά που δίνονται παρακάτω.

**τη δομή, πως η Ακρόπολη χτίστηκε πριν από πολλούς αιώνες,
τα μονοπάτια, τα χειρόγραφα, την ιστορία**

- Η ξενάγηση περιλαμβάνει ..... του Λόφου Ακρόπολης.
Οι αρχιτέκτονες αναλύουν ..... του Ναού της Αθηνάς Νίκης.
Η βιβλιοθήκη περιέχει ..... της Ακαδημίας του Πλάτωνα.
Οι εκδρομείς περπατούν ..... του Λυκαβηττού.
Οι αρχαιολόγοι απέδειξαν .....

Ατομική εργασία - αυξημένης δυσκολίας

Βρες τα κατηγορούμενα των παρακάτω προτάσεων.

- Ο Σωκράτης ήταν φιλόσοφος της αρχαίας Ελλάδας.
Ο Παρθενώνας είναι σύμβολο της αθηναϊκής δημοκρατίας.
Ο Όμηρος θεωρείται ο μεγαλύτερος επικός ποιητής.
Η Ολυμπία ήταν η τοποθεσία των αρχαίων Ολυμπιακών Αγώνων.
Η Δημοκρατία στην Αθήνα ήταν το πρότυπο για τις μελλοντικές δημοκρατίες.

Ομαδική εργασία - διαφοροποιημένη

Εντοπίστε τις μετοχές που υπάρχουν στο παρακάτω κείμενο. Υπογραμμίστε με πράσινο τις μετοχές ενεργητικής φωνής και με κόκκινο τις μετοχές παθητικής φωνής. Στη συνέχεια, γράψτε τις μετοχές στη σωστή στήλη του πίνακα και συμπληρώστε μέσα στις παρενθέσεις το ρήμα από το οποίο προέρχονται.

Ο Λευκός Πύργος είναι ένα εντυπωσιακό μνημείο που βρίσκεται στη Θεσσαλονίκη. Χτισμένος τον 15ο αιώνα από τους Οθωμανούς, ο Πύργος χρησιμοποιήθηκε ως φρούριο και φυλακή. Σήμερα, είναι ένας δημοφιλής τουριστικός προορισμός, προσφέροντας μαγευτική θέα στην πόλη και τη θάλασσα. Οι επισκέπτες μπορούν να ανέβουν στον Πύργο, απολαμβάνοντας την ιστορία και την αρχιτεκτονική του, γεμίζοντας ενθουσιασμό τις καρδιές τους. Φωτογραφημένος από χιλιάδες τουρίστες κάθε χρόνο, ο Λευκός Πύργος αποτελεί σύμβολο της Θεσσαλονίκης και σημαντικό κομμάτι της πολιτιστικής της κληρονομιάς, αναδεικνύοντας την ιστορία της πόλης.

Μετοχές του κειμένου	Ενεργητικής ή Παθητικής Φωνής	Ρήμα από το οποίο προέρχονται
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		

Ατομική εργασία - αυξημένης δυσκολίας

Συμπλήρωσε το γράμμα που λείπει στις καταλήξεις των παρακάτω ενεργητικών μετοχών με -ο- ή με -ω- και βάλε τόνο όπου χρειάζεται.

περπατ___ντας

χορεύ___ντας

μιλ___ντας

γελ___ντας

τρώγ___ντας

διαβάζ___ντας

μαγειρεύ___ντας

τραγουδ___ντας

παίζ___ντας

ταξιδεύ___ντας

Ατομική εργασία - χαμηλής δυσκολίας

Αντιστοίχισε τις ενεργητικές μετοχές της στήλης Α με τα ρήματα από τα οποία προέρχονται της στήλης Β.

Στήλη Α

1. γράφοντας
2. τρέχοντας
3. βλέποντας
4. ακούγοντας
5. σχεδιάζοντας
6. ζωγραφίζοντας
7. καθαρίζοντας
8. πλένοντας
9. μαθαίνοντας
10. δουλεύοντας

Στήλη Β

- α. πλένω
- β. γράφω
- γ. δουλεύω
- δ. ακούω
- ε. μαθαίνω
- στ. καθαρίζω
- ζ. βλέπω
- η. ζωγραφίζω
- θ. τρέχω
- ι. σχεδιάζω

Ατομική εργασία - αυξημένης δυσκολίας

Συμπλήρωσε τη σωστή κατάληξη στις παρακάτω παθητικές μετοχές.

κατασκευα.....

ντυ.....

καταστρα.....

μεταφρα.....

οργανω.....

επιλυ.....

ψη.....

εκτεθει.....

υπογεγραμ.....

διακοσμη.....

Ομαδική εργασία - διαφοροποιημένη - διαβαθμισμένης δυσκολίας

Συζητήστε και επιλέξτε τη σωστή απάντηση για κάθε πρόταση. Δώστε προσοχή στις προτάσεις 7-10 που είναι δυσκολότερες.

1. Ο Γιάννης πηγαίνει σχολείο ... το πρωινό του.

- (α) τρώγοντας
- (β) τρώγωντας

2. Η Μαρία έκανε τα μαθήματά της ... μουσική.

- (α) ακούγωντας
- (β) ακούγοντας

3. Ο Κώστας έτρεχε ... στον κήπο.

- (α) γελόντας
- (β) γελώντας

4. Ο Πέτρος έφτιαχνε το ποδήλατό του ... εργαλεία.

- (α) χρησιμοποιώντας
- (β) χρησιμοποιώντας

5. Η Άννα έφτιαχνε τούρτα ... οδηγίες από το βιβλίο.

- (α) ακολουθώντας
- (β) ακολουθώντας

6. Η δασκάλα εξηγούσε το μάθημα ... το βιβλίο.

- (α) κρατώντας
- (β) κρατώντας

Αυξημένης Δυσκολίας

7. Οι μαθητές διάβασαν το κείμενο ... σημειώσεις.

- (α) αναλύοντας
- (β) αναλύοντας

8. Ο Νίκος έλυσε τα μαθηματικά προβλήματα ... μεγάλη συγκέντρωση.

- (α) έχοντας
- (β) έχοντας

9. Η Ελένη βελτίωνε τις δεξιότητές της ... καθημερινά.

- (α) προσπαθώντας
- (β) προσπαθώντας

10. Ο δρομέας συνέχιζε τον αγώνα ... τις δυνάμεις του.

- (α) ξεπερνώντας
- (β) ξεπερνώντας

Ατομική εργασία - διαβαθμισμένης δυσκολίας

Γράψε τις μετοχές ενεργητικής φωνής σύμφωνα με τα ρήματα που υπάρχουν στις παρενθέσεις κάθε πρότασης. Να προσέχεις την ορθογραφία στην κατάληξη της μετοχής. Οι προτάσεις 7-10 είναι πιο δύσκολες.

1. Ο Άρης παίζει ..... στο πάρκο με τον σκύλο του. (τρέχω)
2. Η Νεφέλη διάβαζε το αγαπημένο της βιβλίο ..... χυμό. (πίνω)
3. Ο Κωνσταντίνος έδενε τα κορδόνιά του ..... δυνατά. (τραγουδώ)
4. Ο μπαμπάς έφτιαχνε την πίτσα ..... (σφυρίζω)
5. Τα παιδιά έμαθαν πολλά ..... σε διάφορες χώρες του κόσμου.
(ταξιδεύω)
6. Οι μαθητές έκαναν διάλειμμα ..... τρανταχτά. (γελώ)

Αυξημένης Δυσκολίας

7. Ο γιατρός ..... τον ασθενή κατάλαβε ότι χρειάζεται να μπει άμεσα για επέμβαση. (εξετάζω)
8. .... μια νέα λύση, η μαθήτρια βοήθησε όλη την ομάδα να τελειώσει την εργασία. (επινοώ)
9. .... το λάθος του, προσπάθησε να το διορθώσει αμέσως.
(διαπιστώνω)
10. Κατάφερε να ολοκληρώσει την κατασκευή, ... προσεκτικά τις οδηγίες.
(εκτελώ)

Ατομική εργασία - αυξημένης δυσκολίας

Γράψε τις σωστές μετοχές ενεργητικής φωνής στις παρακάτω προτάσεις, χρησιμοποιώντας τα ρήματα που δίνονται παρακάτω.

διαβάζω, θαυμάζω, ζωγραφίζω, εξερευνώ,
μαθαίνω, δημιουργώ, παίζω, βλέπω, χτίζω

1. Ο καλλιτέχνης ολοκλήρωσε το έργο του ..... στον καμβά.
2. Οι μαθητές κάθονταν ..... ιστορίες για την αρχαία Ελλάδα.
3. Ο αρχαιολόγος δούλεψε πολύ καιρό ..... αρχαία ερείπια.
4. Τα παιδιά διασκέδαζαν ..... παραδοσιακά παιχνίδια.
5. Οι αρχαίοι Έλληνες πέρασαν πολλά χρόνια ..... τον Παρθενώνα.
6. Οι τουρίστες περπατούσαν στο μουσείο ..... τα εκθέματα.
7. Ο γλύπτης αφιέρωσε πολλούς μήνες ..... ένα νέο άγαλμα.
8. Οι μαθητές περνούσαν ώρες ..... για τον πολιτισμό των Μυκηναίων.

Ατομική εργασία - χαμηλής δυσκολίας

Αντιστοίχισε τις παθητικές μετοχές της στήλης Α με τα ρήματα από τα οποία προέρχονται της στήλης Β.

Στήλη Α

1. γραμμένος
2. χτυπημένος
3. κλεισμένος
4. αγαπημένος
5. βαμμένος
6. μαγειρεμένος
7. σπασμένος
8. κλεμμένος
9. φυτεμένος
10. κρυμμένος

Στήλη Β

- α. χτυπάω
- β. φυτεύω
- γ. κλέβω
- δ. γράφω
- ε. αγαπάω
- στ. σπάω
- ζ. κλείνω
- η. κρύβω
- θ. μαγειρεύω
- ι. βάφω

Ομαδική εργασία - διαφοροποιημένη - διαβαθμισμένης δυσκολίας

Συζητήστε και επιλέξτε τη σωστή απάντηση για κάθε πρόταση.
Δώστε προσοχή στις προτάσεις 7-10 που είναι δυσκολότερες.

1. Το σπίτι ήταν... από τον ζωγράφο.

- α) βαμένο
- β) βαμμένο

2. Το βιβλίο είναι... από τον συγγραφέα.

- α) γραμμένο
- β) γραμένο

3. Ο υπολογιστής ήταν... από το παιδί.

- α) σπαμένος
- β) σπασμένος

4. Το παράθυρο ήταν... κατά τη διάρκεια της καταιγίδας.

- α) κλεισμένο
- β) κλειμμένο

5. Το φαγητό ήταν... με αγάπη.

- α) μαγειρεμένο
- β) μαγειρευμένο

6. Το αυτοκίνητο ήταν... από τον μηχανικό.

- α) επισκευαμμένο
- β) επισκευασμένο

Αυξημένη Δυσκολία

7. Το έργο τέχνης ήταν... στο μουσείο.

- α) εκτεθειμένο
- β) εκθεθειμένο

8. Ο θησαυρός ήταν... κάτω από το δέντρο.

- α) κρυμένος
- β) κρυμμένος

9. Τα λουλούδια ήταν... στον κήπο.

- α) φυτεμένα
- β) φυτεμμένα

10. Το έργο ήταν... με μεγάλη φροντίδα.

- α) επιμελημένο
- β) επιμελειμένο

Ατομική εργασία - διαβαθμισμένης δυσκολίας

Γράψε τις μετοχές παθητικής μετοχής κάθε πρότασης. Να προσέχεις την ορθογραφία στην κατάληξη της μετοχής. Οι προτάσεις 5-7 είναι πιο δύσκολες.

1. Το μήνυμα ήταν ..... από τον παραλήπτη. (διαβάζω)
2. Η πόρτα ήταν ..... με προσοχή. (ανοίγω)
3. Τα έπιπλα ήταν ..... στο νέο διαμέρισμα. (μεταφέρω)
4. Ο κήπος ήταν ..... με όμορφα λουλούδια. (διακοσμώ)

Αυξημένης δυσκολίας

5. Τα δεδομένα ήταν ..... προσεκτικά στον υπολογιστή. (επεξεργάζομαι)
6. Ο παίκτης ήταν ..... να νικήσει. (αποφασίζω)
7. Τα αρχεία ήταν ..... σε πολλούς φακέλους. (οργανώνω)

Ατομική εργασία - αυξημένης δυσκολίας

Γράψε τις σωστές μετοχές παθητικής φωνής στις παρακάτω προτάσεις, χρησιμοποιώντας τα ρήματα που δίνονται παρακάτω.

**τυπώνω, κλείνω, καίω, προστατεύω, καταγράφω,
αποθηκεύω, καταστρέφω, τραυματίζω**

1. Τα αρχεία ήταν ..... στον υπολογιστή.
2. Το κήριο ήταν ..... από την πυρκαγιά.
3. Η πόρτα ήταν ..... για λόγους ασφαλείας.
4. Τα δεδομένα ήταν ..... σωστά στο σύστημα.
5. Το δάσος ήταν ..... από τη μεγάλη φωτιά.
6. Οι αφίσες ήταν ..... από τον εκτυπωτή.
7. Ο ποδοσφαιριστής ήταν ..... στο παιχνίδι.
8. Οι αρχαιότητες ήταν ..... στο μουσείο.

Ομαδική εργασία - διαφοροποιημένη

Εντοπίστε και υπογραμμίστε τους προσδιορισμούς στις παρακάτω προτάσεις. Στη συνέχεια, ξαναγράψτε τις προτάσεις χωρίς τους προσδιορισμούς ώστε να μείνουν με τους βασικούς τους όρους.

Η Μαρία διάβαζε προσεκτικά τα δύσκολα μαθήματα το βράδυ στο φωτεινό δωμάτιό της.

Το βιβλίο, που περιέχει πλούσιο φωτογραφικό υλικό, εξιστορεί με λεπτομέρεια την ιστορία του Παρθενώνα.

Τα παιδιά, φορώντας ζεστά μπουφάν, έπαιζαν χαρούμενα στο μεγάλο προαύλιο του σχολείου.

Ο δάσκαλος, που αγαπάει τη δουλειά του, εξηγεί υπομονετικά τα δύσκολα θέματα στους μαθητές του.

Η γιαγιά, η οποία είναι πολύ ηλικιωμένη, πλέκει όμορφα πουλόβερ για τα εγγόνια της τα κρύα απογεύματα.

Ο γλύπτης, που ήταν διάσημος για τα έργα του, δημιούργησε ένα καινούριο άγαλμα για την πόλη.

Το σπίτι, που είναι παλιό αλλά καλοδιατηρημένο, βρίσκεται σε μια ήσυχη γειτονιά κοντά στο κέντρο της πόλης.

Ατομική εργασία - αυξημένης δυσκολίας

Εμπλούτισε τις παρακάτω προτάσεις προσθέτοντας προσδιορισμούς (επίθετα, επιρρήματα, επεξηγηματικές φράσεις) για να δώσεις περισσότερες πληροφορίες.

Οι τουρίστες επισκέφθηκαν το μουσείο.

Ο καλλιτέχνης ζωγράφισε έναν πίνακα.

Η συναυλία πραγματοποιήθηκε στην πλατεία.

Το βιβλίο ήταν ενδιαφέρον.

Οι μαθητές παρακολούθησαν την παράσταση.

Το παιδί έτρωγε το φαγητό.

Ατομική εργασία - χαμηλής δυσκολίας

Γράψε εμπλουτισμένες τις προτάσεις που ακολουθούν βάζοντας προσδιορισμούς ανάλογα με την ερώτηση της παρένθεσης. Δες και το παράδειγμα.

π.χ. Ο Ιωάννης διάβασε τα μαθήματά του. (Πού διάβασε ο Ιωάννης τα μαθήματά του;)

Ο Ιωάννης διάβασε τα μαθήματά του στο δωμάτιό του.

Οι τουρίστες επισκέφθηκαν το μουσείο. (Πότε επισκέφθηκαν οι τουρίστες το μουσείο;)

Ο καλλιτέχνης ζωγράφισε έναν πίνακα. (Πού ζωγράφισε ο καλλιτέχνης τον πίνακα;)

Οι μαθητές παρακολούθησαν την παράσταση. (Πώς παρακολούθησαν οι μαθητές την παράσταση;)

Η έκθεση άνοιξε τις πόρτες της. (Πότε άνοιξε η έκθεση τις πόρτες της;)

Η Μαρία έγραψε την έκθεσή της. (Πότε έγραψε η Μαρία την έκθεσή της;)

Ο δάσκαλος εξήγησε το μάθημα. (Πώς εξήγησε ο δάσκαλος το μάθημα;)

Οι μαθητές έφτιαξαν ένα σχέδιο. (Γιατί έφτιαξαν οι μαθητές ένα σχέδιο;)

Απ' το λάθος ενός τόνου

Απ' το λάθος ενός τόνου
περίμεναν στην εκκλησιά
παπάς να γίνει ένας πάπας
κι έτσι να αρχίσει η λειτουργιά.

Και εξαιτίας ενός γιώτα
ένα κορίτσι με μπλε ποδιά
άδικα τόσο προσπαθούσε
να κόψει μήλα απ' τη μιλιά.

Κι ας μη μιλάμε για τα δάκρυα
του κούκου πάνω στο κλαδί
που χωρίς τόνο προσπαθούσε
το κούκου - κούκου να μας πει.

*Τζιάνι Ροντάρι, Το βιβλίο με τα λάθη,
Εκδόσεις ΤΕΚΜΗΡΙΟ*

Ομαδική εργασία - διαφοροποιημένη - διαβαθμισμένης δυσκολίας

Βρείτε για τις κόκκινες λέξεις τα ομώνυμα και για τις μπλε λέξεις τα παρώνυμα τους.

Ο ελληνικός πολιτισμός είναι πλούσιος και γεμάτος ιστορία. Στα αρχαία χρόνια, οι Έλληνες δημιούργησαν σπουδαία έργα τέχνης και φιλοσοφίας. Στην αρχαία Ελλάδα, οι άνθρωποι έτρωγαν **σύκα** και σταφύλια από τα **κλήματα** που καλλιεργούσαν. Οι αρχαίοι Έλληνες είχαν μεγάλη **πείρα** στις τέχνες και στην επιστήμη, ενώ η μουσική τους συχνά περιλάμβανε τη χρήση της **λύρας**. Οι αρχαίοι Έλληνες ζούσαν σύμφωνα με τους **νόμους** της πόλης-κράτους τους και τιμωρούσαν αυστηρά τους παραβάτες. Στα μεγάλα κτήρια υπήρχαν στιβαροί **στύλοι** που στήριζαν το **τείχος**. Κάθε **φορά** που κάποιος επισκεπτόταν μια πόλη, θαύμαζε τα αγάλματα και τους ναούς. Η **ευφορία** που ένιωθαν οι κάτοικοι αντικατοπτριζόταν στην καθημερινή τους ζωή και στον τρόπο που αντιμετώπιζαν τις προκλήσεις. Ο πολιτισμός τους έχει αφήσει βαθιά ίχνη στην παγκόσμια ιστορία και κάθε **όρος** που χρησιμοποιείται για να περιγράψει την Ελλάδα κουβαλάει μια πλούσια κληρονομιά.

Ομώνυμες λέξεις:

σύκο: .....

πείρα: .....

λύρα: .....

φορά: .....

νόμος: .....

Παρώνυμες λέξεις:

ευφορία: .....

κλήμα: .....

όρος: .....

τείχος: .....

στύλος: .....

Ομαδική εργασία - διαφοροποιημένη - διαβαθμισμένης δυσκολίας

Συζητήστε και βρείτε τα συνώνυμα των υπογραμμισμένων λέξεων παρακάτω. Τα παραδείγματα 7-10 είναι αυξημένης δυσκολίας. Μπορείτε να συμβουλευτείτε το λεξικό σας.

1. Οι αρχαίοι Έλληνες έφτιαξαν πολλά σπουδαία έργα τέχνης. ....
2. Το μουσείο έχει μια πολύ μεγάλη συλλογή αγαλμάτων. ....
3. Οι μαθητές επισκέφτηκαν τον αρχαιολογικό χώρο. ....
4. Ο πίνακας του καλλιτέχνη είναι όμορφος. ....
5. Η παράσταση στο αρχαίο θέατρο ήταν ενδιαφέρουσα. ....
6. Οι επισκέπτες παρατηρούν τα εκθέματα με προσοχή. ....

Αυξημένη Δυσκολία

7. Ο φιλόσοφος σκέφτηκε για πολλή ώρα πριν απαντήσει. ....
8. Η ομιλία του καθηγητή ήταν εκτενής και λεπτομερής. ....
9. Οι αρχιτέκτονες δημιουργούν καταπληκτικά κτήρια. ....
10. Το αρχαίο κείμενο ήταν ακριβές και σαφές. ....

Ατομική εργασία - διαβαθμισμένης δυσκολίας

Κύκλωσε τη σωστή αντώνυμη λέξη για τις υπογραμμισμένες λέξεις των παρακάτω προτάσεων. Μπορείς να συμβουλευτείς το λεξικό σου.

Το αρχαίο θέατρο ήταν καλά διατηρημένο.

- α) σύγχρονο
- β) μεγάλο
- γ) παραδοσιακό

Η αίθουσα του μουσείου ήταν ήσυχη και γεμάτη φως.

- α) κλειστή
- β) σκοτεινή
- γ) θορυβώδης

Οι επισκέπτες θαύμαζαν τα εκθέματα του μουσείου.

- α) έβλεπαν
- β) περιφρονούσαν
- γ) κοιτούσαν

Ο οδηγός ήταν χνώστης της ιστορίας της περιοχής.

- α) αδιάφορος
- β) άπειρος
- γ) άγνωστος

Οι τοιχογραφίες ήταν διατηρημένες και ζωντανές.

- α) φθαρμένες
- β) καινούργιες
- γ) ανακαινισμένες

Το βιβλίο για την αρχαία Ελλάδα ήταν εκτενές.

- α) ευανάγνωστο
- β) περιληπτικό
- γ) σύντομο

Ομαδική εργασία - διαφοροποιημένη

Διαβάστε τις παρακάτω προτάσεις. Συζητήστε και σημειώστε με κίτρινο χρώμα όσες είναι κυριολεξία και με κόκκινο όσες είναι μεταφορά.

1. Το αρχαιολογικό μουσείο της πόλης φιλοξενεί σπάνια εκθέματα.
2. Οι πέτρες του κάστρου κρατούν τις αναμνήσεις αιώνων.
3. Η ζωγραφική της Αναγέννησης είναι ένα παράθυρο στην ψυχή των ανθρώπων.
4. Οι αρχαιολόγοι ανακάλυψαν έναν αρχαίο τάφο.
5. Το αρχαίο θέατρο ήταν γεμάτο θεατές.
6. Ο παππούς μου είναι βράχος, γιατί πάντα είναι εκεί όταν τον χρειάζομαι.
7. Τα αγάλματα στον κήπο του μουσείου ψιθυρίζουν ιστορίες από το παρελθόν.
8. Οι αρχιτέκτονες της αρχαίας Ελλάδας έβαλαν τα θεμέλια της σύγχρονης αρχιτεκτονικής.
9. Οι επισκέπτες περιηγούνται στις αίθουσες του μουσείου.
10. Η παράσταση στο αρχαίο θέατρο ήταν γεμάτη συναισθήματα και πάθος.

Ατομική εργασία - χαμηλής δυσκολίας

Αφού διαβάσεις κάθε πρόταση, κύκλωσε αν είναι κυριολεξία ή μεταφορά.

1. Οι επισκέπτες θαυμάζουν τα αρχαία αγάλματα.	K	M
2. Το μουσείο φιλοξενεί σπάνια εκθέματα.	K	M
3. Η ιστορία της πόλης ξεδιπλώνεται μπροστά στα μάτια μας.	K	M
4. Ο καλλιτέχνης ζωγράφισε έναν πίνακα.	K	M
5. Το αρχαίο θέατρο είναι γεμάτο μυστήριο.	K	M
6. Η κληρονομιά του πολιτισμού μας είναι ανεκτίμητη.	K	M
7. Το άγαλμα φαίνεται ζωντανό.	K	M
8. Οι τουρίστες περιηγούνται στον αρχαιολογικό χώρο.	K	M
9. Η γνώση είναι το φως που οδηγεί την ανθρωπότητα.	K	M
10. Το παλάτι ήταν γεμάτο με πολύτιμα αντικείμενα.	K	M

Ατομική εργασία - διαβαθμισμένης δυσκολίας

Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις, γράψε μία πρόταση που να δηλώνει την κυριολεκτική της σημασία και μία δεύτερη πρόταση που η λέξη να χρησιμοποιείται μεταφορικά.

Γλυκός

Τρέχω

Γίγαντας

Χρυσός

Σπάζω

Βαθιά

Σκιά

Λιώνω

Φωτεινός

Πετάω

4

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Η ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Όταν ήρθε ο Σεπτέμβρης, άνοιξαν τα σχολεία και όλα τα παιδιά γύρισαν στα θρανία. Η Μαριάννα πήγε και αυτή στο σχολείο που ήταν κοντά στη γειτονιά της. Νοσταλγούσε τους φίλους στο παλιό της σχολείο, πίσω στην πατρίδα, αλλά και το καινούριο δεν της φαινόταν άσχημο. Επιτέλους θα γνώριζε παιδιά.

Η δασκάλα της ήταν συμπαθητική, μιλούσε, όμως, τόσο γρήγορα σε αυτή την ξένη για τη Μαριάννα γλώσσα, που δεν την καταλάβαινε. Καταλάβαινε, όμως, τα παιδιά, που επικοινωνούσαν στη γλώσσα του παιχνιδιού. Έτσι έγιναν φίλοι, τα εμπιστεύτηκε και δεν άργησε να τους αποκαλύψει το μυστικό της. Τους είπε ότι είναι το κορίτσι που πετάει. Στην αρχή δεν την πίστευαν, μέχρι που την είδαν να κάνει βόλτες στα σύννεφα. Τότε όλοι κατάλαβαν... Η Μαριάννα ήταν ξεχωριστή.

Οι νέοι της φίλοι της της εξηγούσαν αργά ό,τι δηλαδή έλεγε η δασκάλα και την βοηθούσαν στη γλώσσα, στην οποία η Μαριάννα δυσκολευόταν πολύ! Κι εκείνη, για να τους ευχαριστήσει, πετούσε και τους έκανε κάθε χατίρι. Ήθελαν την μπάλα που είχε πέσει έξω από το γήπεδο; Πετούσε και την έφερνε. Ήθελαν γλειφιτζούρια από το μαγαζάκι στην πλατεία; Η Μαριάννα τα έφερνε στο λεπτό. Αναρωτιούνταν γιατί αργεί η δασκάλα; Η Μαριάννα πετούσε και τους έλεγε, αν ερχόταν.

Βαγγέλης Ηλιόπουλος, εκδόσεις Πατάκη

Ατομική εργασία

Να διαβάσεις το κείμενο και στη συνέχεια να γράψεις για τη δεύτερη παράγραφο:

- Τη θεματική πρόταση: από ..... έως .....
- Τις λεπτομέρειες - σχόλια: από ..... έως .....
- Την κατακλείδα: από ..... έως .....
- Τις λέξεις που εξασφαλίζουν τη συνοχή ανάμεσα στις προτάσεις της δεύτερης και τρίτης παραγράφου, αφού πρώτα τις υπογραμμίσεις στο κείμενο:

.....

.....

.....

Ατομική εργασία

Στο παρακάτω κείμενο να υπογραμμίσεις τις λέξεις και τις φράσεις που περιγράφουν την εξωτερική εμφάνιση, αλλά και τον χαρακτήρα του ήρωα.

ΡΟΒΥΡΟΣ, Ο ΚΑΤΑΚΤΗΤΗΣ

Σε όλους είχε κάνει η εντύπωση ο άγνωστος επισκέπτης. Όλοι άκουγαν με το στόμα ανοιχτό. Πραγματικά ο Ροβύρος ήταν εντυπωσιακός. Το ανάστημά του ήταν μέτριο, οι ώμοι του πλατύτεροι, ο λαιμός του ρωμαλέος*, το κεφάλι του τεράστιο. Έμοιαζε με ταύρο, που όμως είχε μυαλό. Τα μάτια του στην παραμικρή αντίρρηση πετούσαν φλόγες, τα φρύδια του ήταν δασιά* και φανέρωναν άνθρωπο που είχε τεράστια ενεργητικότητα. Τα μαλλιά του ήταν κοντά, λίγο κατσαρωμένα. Το στήθος του ήταν πλατύ και ανεβοκατέβαινε σαν μεγάλο φυσερό. Τα μπράτσα του, τα χέρια του, τα πόδια του ήταν αντάξια με τον ρωμαλέο του κορμό.

Από ποια χώρα ερχόταν ο αλλόκοτος* αυτός τύπος; Δύσκολο να πούμε... πάντως μιλούσε περίφημα τα εγγλέζικα.

-Είπαμε ως τώρα για τα φυσικά μου χαρίσματα, αξιότιμοι κύριοι! Ακούστε τώρα και τα ηθικά μου προτερήματα: έχετε μπροστά σας έναν μηχανικό με μεγάλη ηθική αξία. Δε φοβούμαι κανέναν και τίποτα. Έχω μια τέτοια θέληση που ποτέ δεν υποχώρησε, δηλαδή είμαι πεισματάρης άνθρωπος. Όταν βάλω στον νου μου ένα πράγμα, ολόκληρος ο κόσμος και αν ενωθούνε εναντίον μου δεν θα με εμποδίσουν να το κάνω. Ίσως να νομίζετε πως μιλώ πάρα πολύ για τον εαυτό μου, μα καρφί δεν μου καίγεται!

Ιούλιος Βερν, Εκδόσεις ΑΓΚΥΡΑ

ρωμαλέος: δυνατός

δασιά: με πυκνές τρίχες

αλλόκοτος: παράξενος

Ατομική εργασία - αυξημένης δυσκολίας

Να μεταφέρεις τις παρακάτω φράσεις στον άλλο αριθμό.

δασιά φρύδια .....

πλατύ στήθος .....

πεισματάρης άνθρωπος .....

Ατομική εργασία

Κλίνει το επίθετο: ο ασημής, η ασημιά, το ασημί.

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

Όνομ.			
Γεν.			
Αιτιατ.			
Κλητ.			

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

Όνομ.			
Γεν.			
Αιτιατ.			
Κλητ.			

Ατομική εργασία

Βάλτε τα παρακάτω επίθετα στα άλλα δύο γένη.

ΑΡΣΕΝΙΚΟ

ο καφετής

.....

.....

ο μελής

.....

.....

ΘΗΛΥΚΟ

η βυσσινιά

.....

.....

η σταχτιά

.....

ΟΥΔΕΤΕΡΟ

το χρυσαφί

.....

.....

το πορτοκαλί

.....

Ατομική εργασία

Μετάφερε τις παρακάτω φράσεις στον άλλο αριθμό, όπως στο παράδειγμα.

τα ασημιά παπούτσια

το ασημί παπούτσι

των καφετιών γραφείων

το μολυβί σύννεφο

της θαλασσιάς ομπρέλας

ο τριανταφυλλής ουρανός

τη χρυσαφιά κουρτίνα

Ατομική εργασία

Να βάλεις το επίθετο της παρένθεσης στη σωστή πτώση.

Δεν μπορώ να παίξω καθόλου με τους ..... συμμαθητές μου. (ζαβολιάρης)

Οι εργασίες των ..... μαθητών έχουν πολλά λάθη. (τεμπέλης)

Δεν περιμένω βοήθεια απ' αυτούς τους ..... (κατεργάρης)

Μας τρόμαξαν κάποιες ..... γάτες. (παιχνιδιάρης)

Κανείς δε συμπαθεί τους ..... συμμαθητές. (μαρτυριάρης)

Κανείς δεν αγαπά τους ..... (ζηλιάρης)

Αποκτήσαμε ένα ..... σκυλάκι. (πεισματάρης)

Δε θέλω να μας επισκέπτεται το ..... ξαδερφάκι μου. (γκρινιάρης)

Ατομική εργασία

Συμπλήρωσε τα παρακάτω κενά με το επίθετο «φωνακλάς» στη σωστή κάθε φορά πτώση.

Ο ξάδερφός μου είναι .....

Χθες όλοι άκουγαν τα λόγια του .....

Όλοι στη γειτονιά ακούνε, θέλουν δε θέλουν, τον ..... ξάδερφό μου.

Οι ..... είναι ενοχλητικοί.

Η φωνή των ..... είναι βροντερή.

Τους βαριέμαι τους ..... !

Ατομική εργασία

Κλίνε το επίθετο: ο φαρδύς, η φαρδιά, το φαρδύ.

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

Όνομ.			
Γεν.			
Αιτιατ.			
Κλητ.			

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

Όνομ.			
Γεν.			
Αιτιατ.			
Κλητ.			

Ατομική εργασία - αυξημένης δυσκολίας

Γράψε μονολεκτικά, τα παραθετικά των παρακάτω επιθέτων και στα τρία γένη όπως στο παράδειγμα.

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
λαμπρός	<i>λαμπρότερος -ότερη -ότερο</i>	<i>λαμπρότατος -ότατη -ότατο</i>
λογικός		
βαθύς		
έξυπνος		
ταχύς		
αγενής		
ανώτερος		
εκτενής		

Ατομική εργασία - αυξημένης δυσκολίας

Συμπλήρωσε τα κενά των φράσεων με μονολεκτικά παραθετικά στον συγκριτικό ή στον υπερθετικό βαθμό, όπως στο παράδειγμα.

Ο καιρός είναι **καλύτερος** από χθες κατάλληλος για βόλτα. (πιο καλός)

Ο Δημήτρης είναι ..... μαθητής. (ο πιο ταχύς)

Η εργασία απαιτεί ..... προσπάθεια. (την πιο μικρή)

Είμαι ..... (πολύ βαθιά) ενοχλημένος.

Το ..... (πολύ κάτω) όριο σύνταξης είναι τα 62 χρόνια.

Η ..... (πολύ μεγάλη) ταχύτητα του αυτοκινήτου είναι τα 200 χλμ/ώρα.

Στόχος μου είναι να γίνω ..... (πολύ καλός) σε ό,τι μου αρέσει.

Ατομική εργασία - αυξημένης δυσκολίας

Γράψε περιφραστικά τον σχετικό και τον απόλυτο υπερθετικό των επιθέτων στις παρακάτω φράσεις, όπως στο παράδειγμα.

Το σπίτι είναι καθαρό.

Το σπίτι είναι **το πιο καθαρό ή πολύ καθαρό**.

Το ποτάμι είναι βαθύ. ....

Το χωράφι είναι άγονο. ....

Η θάλασσα είναι ήρεμη. ....

Ατομική εργασία - χαμηλής δυσκολίας

Ξανάγραψε τις φράσεις όπως στο παράδειγμα:

α) πολύ βαθύ πέλαγος - **βαθύτατο πέλαγος**

β) πολύ καθαρό σπίτι - .....

γ) πολύ γρήγορος δρομέας - .....

δ) πολύ πλατύ ποτάμι - .....

ε) πολύ επιμελής μαθητής - .....

Ατομική εργασία - χαμηλής δυσκολίας

Να μεταφέρετε τις σύνθετες λέξεις στον πίνακα παρακάτω και να τις αναλύσετε στα συνθετικά τους, όπως στο παράδειγμα.

Ο Γιώργος, παρά το ότι είχε πονόλαιμο, νοίκιασε ένα αυτοκίνητο και αποφάσισε να πάει δύο μέρες διακοπές κοντά στη θάλασσα. Οδηγώντας στον αυτοκινητόδρομο, απολάμβανε τη θέα από το παράθυρο. Μόλις έφτασε στον προορισμό του, πήγε στην παραλία για ηλιοθεραπεία και χαλάρωσε κάτω από τον ήλιο. Καθώς άρχισε να βραδιάζει, απολάυσε το όμορφο ηλιοβασίλεμα. Την επόμενη μέρα, αποφάσισε να χυρίσει αεροπορικώς. Η αεροσυνοδός του αεροπλάνου τον καλωσόρισε ευγενικά, καθώς επέστρεφε στην πόλη. Ως θεατρόφιλος, ανυπομονούσε να δει την καινούρια παράσταση που θα ανέβαινε στο θέατρο της πόλης του το σαββατοκύριακο.

Συγγραφική ομάδα

ΛΕΞΗ	A + B ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ
πονόλαιμο	πόνος + λαιμός

Ατομική εργασία

Σχημάτισε σύνθετες λέξεις με τα παρακάτω συνθετικά.

δεξαμενή + πλοίο

σκουπίδι + τενεκές

θάλασσα + λύκος

πέτρα + πόλεμος

νότιος + δυτικός

θάλασσα + ταραχή

πετρέλαιο + κηλίδα

δάσος + φύλακας

Ατομική εργασία

Να γράψετε με μία σύνθετη λέξη πώς λέγεται αυτός που πουλάει.

α. πάγο

στ. ψάρια (ιχθύς)

β. εφημερίδες

ζ. άνθη

γ. βιβλία

η. κοσμήματα

δ. χαρτί

θ. καπνό

ε. κρέας

ι. αρώματα

Ατομική εργασία

Να σχηματίσετε σύνθετες λέξεις με β' συνθετικό τη λέξη δρόμος.

αυτοκίνητο	+	δρόμος	.....
χώμα	+	δρόμος	.....
λεωφορείο	+	δρόμος	.....
πεζός	+	δρόμος	.....
μονός	+	δρόμος	.....
ίππος	+	δρόμος	.....
σίδηρος	+	δρόμος	.....
ποδήλατο	+	δρόμος	.....

Ατομική εργασία

Να σχηματίσετε σύνθετες λέξεις με α' συνθετικό τις λέξεις πάχος και χιόνι.

χιόνι	+	άνθρωπος	.....
χιόνι	+	νερό	.....
χιόνι	+	θύελλα	.....
χιόνι	+	νιφάδα	.....
πάχος	+	πωλώ	.....
πάχος	+	βουνό	.....
πάχος	+	θήκη	.....
πάχος	+	κολόνα	.....

Ατομική εργασία - αυξημένης δυσκολίας

Να σχηματίσετε σύνθετες λέξεις με β' συνθετικό τη λέξη έργο.

ιερέας	+	έργο	ιερουργός
χέρι	+	έργο	.....
ξύλο	+	έργο	.....
λειτουργία	+	έργο	.....
θαύμα	+	έργο	.....
μετάξι	+	έργο	.....
υφαντό	+	έργο	.....
χώμα	+	έργο	.....
στίχος	+	έργο	.....
δράμα	+	έργο	.....
μέλισσα	+	έργο	.....
πυρά	+	τέχνη	+ έργο .....

Το ήξερες;

Οι λέξεις που τελειώνουν σε -ουργός (τονίζονται δηλ. στη λήγουσα) είναι λέξεις με καλή σημασία και έννοια.

Οι λέξεις που τελειώνουν σε -ούργος (τονίζονται δηλ. στην παραλήγουσα) είναι λέξεις με κακή σημασία και έννοια.

Ευτυχώς οι καλοί είναι περισσότεροι!

ράδιος*	+	έργο	ραδιούργος
κακός	+	έργο	.....
παν	+	έργο	.....

*απρόσεκτος, αμελής, τσαπατσούλης

Βάσει του ν. 3966/2011, τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α΄).

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού/ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.

[Blank white rectangular area]